

Bölüm 4

BÜYÜK TARİHÇİ Sİ MA QIAN 司马迁 ve ESERİ SHI JI 史记

Nurcan KALKIR¹

Giriş

Çin’de tarih yazıcılığı denildiğinde akla ilk gelen isim olan Si Ma Qian 司马迁²; M.Ö. 145-M.Ö.86 yılları arasında Çin’in Han Hanedanlığı³ döneminde yaşamıştır. Bu çalışmada büyük tarihçi Si Ma Qian ve eseri Shiji 史记⁴ (Tarih Kayıtları) hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Çinliler yazının bulunmasından itibaren tarih boyunca yaşananları düzenli ve sistematik olarak kaydetmeye özen göstermişlerdir. Resmi Hanedanlık Kayıtları olarak adlandırılan Ershisi Shi 二十四史 (24 Tarih) Çin tarihindeki hanedanlıklar ve diğer devletlerle ilişkileri hakkında bilgi içeren değerli tarih kitaplarıdır. Zheng Shi 正史 adıyla da anılan bu kitaplar 1921 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Xu Shi Chang 徐世昌’ın “Xinyuan Shi 新元史”yı da eklemesiyle 25 Tarih haline gelmiştir. Daha sonra “Qing Shi Gao 清史稿” kitabını listeye dâhil etmek isteyenler olmuştur. Bu nedenle 24 Tarih, 25 Tarih ve 26 Tarih isimleriyle de anılmaktadır. Çin’de tarih yazıcılığı resmi olarak Han hanedanlığı döneminde başlamış ve sonraki dönemlerde sistemli bir şekilde devam etmiştir. (Türker, 2013)

Resmi Hanedanlık Kayıtlarının ilki olan Shiji 史记 (Tarih Kayıtları) Si Ma Qian tarafından yazılmış ve tarih yazma geleneği onunla başlamıştır. Bu nedenle Çinliler onu “Tarihin Babası/Atası”olarak anmaktadırlar.

Bilindiği üzere Orta Asya ve Türk tarihi ile ilgili bilgiler Çin kaynaklarında yer almaktadır. Dolayısıyla Çin’in resmi hanedanlık kayıtları içinde özellikle biz Türkler için çok önemli bilgiler bulunmaktadır. Çalışmada Si Ma Qian’i ve eserini ele almamızın birinci sebebi budur. Diğer sebep ise tarihçinin Shiji’yi bitirmek uğruna yaşadığı zorlukları aktarmaktır.

Çalışmada iki temel kaynak kullanılmıştır. Bunlar; 24 Tarih’in ilk iki kitabı olan “Shiji (Tarih Kayıtları)” ve “Han Shu (Han Tarihi)”daki Si Ma Qian Biyografisi’nin yer aldığı bölümlerdir.⁵ Shiji’nin yazarı Si Ma Qian, son bölümde kitabın tüm bölümlerini listelerken otobiyografisini de yazmıştır. Han Shu’nun yazarı ise Doğu Han dönemi

¹Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, nurcankalkir@gmail.com

²Türkçe okunuşu: Si Ma Çiyen

³Han Hanedanlığı (汉朝) M.Ö.206-M.S.220

⁴Türkçe okunuşu: ŞiCi

⁵Shiji Tàishǐgōng Zìxù (史记太史公自序) ve Han Shu 62, Si Ma Qian Zhuan 32 (汉书卷六十二, 司马迁传第三十二)

Sonuç Yerine

Çin tarih yazıcılarının tamamı kendi dönemlerinde yaşanan olayların kayıtlarını yazmakla yetinirken Si Ma Qian bunun dışına çıkmış, üç bin yılı kapsayan bir genel tarih eseri bırakma başarısını göstermiştir. Söz konusu üç bin yılın tarihi olan Shiji, aynı zamanda Çin'in resmi tarih kayıtlarının da başlangıcını oluşturur. Çinlilerin tarihin atası olarak kabul ettikleri Si Ma Qian'ın tarih yazıcılığındaki bir dönüm noktasını ifade eden büyük eseri Shiji'nin ortaya çıkışında iki temel faktörün etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilki yaşadığı dönemin tarihsel koşulları, diğeri ise kendi kişisel tarihidir. Aileden bir tarihçi olarak doğan ve kendisinden bekleneni vermek için her türlü zorluğa katlanarak hayatını eserini yazmaya adanmış Si Ma Qian, Çin'in ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel alanda güçlü olduğu ve Hunlarla yoğun ilişkilerin yaşandığı Han Hanedanlığı döneminde yaşamıştır. Fikrini açıkça söylediği için cezalandırılmış ve hadım edilmiştir. Babasına verdiği sözü tutmak için bu maneviyatla ve azimle başladığı tarih kitabını mecazi anlamda değil gerçek anlamda kan ve ter dökerek yazmış ve bitirmeyi başarmıştır. Tarih yazma geleneği onun sayesinde başlamış, kendisinden sonra gelen tarihçilere ilham kaynağı olmuştur. Sadece tarih yazmakla kalmamış, adını da tarihe yazdırmıştır. Biyografi bölümlerindeki tasvirleriyle de edebi anlamda önem kazanmış ve biyografi edebiyatının öncüsü olarak kabul edilmiştir. Sadece Çin tarihi için değil dünya tarihi için de çok değerli bilgiler içeren eseri Shiji, özellikle Hunlarla ilgili bilgiler içerdiğinden Türk tarihinin aydınlatılmasında halen önemli rol oynamaktadır.

Kaynakça

- Gao高, G光. (2012). Si Ma Qian司马迁. Shanghai: Huang Shan Kitap Kulübü Yayınları.
- Görez, F. (2016). Üçüncü Cinsiyetin Dünyası: Çinli Hadımlar. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi (IJOSSES) cilt 3, sayı 6, 76-86. DOI: 10.20860/ijosess.279877
- Li黎, D东方. (2013). Xi Shuo Qin Han细说秦汉, Shanghai: Shanghai Renmin Basımevi.
- Li李, Z镇淮. (2011). Si Ma Qian司马迁. (2). Pekin: Pekin Basımevi.
- Luo罗, Y庾岭. (1992). Si Ma Qian Zhi Si司马迁之死. Huai Hua Öğretmenler Okulu Dergisi, cilt 11, sayı 3, 80-87. DOI: 10.16074/j.cnki.cn43-1394/z.1993.03.018
- Türker, N. (2013) Han Hanedanlığı Döneminde Hunlarla Yürütülen He Qin Politikası (Akrabalık Yoluyla Sağlanan Barış Politikası) ve Sonuçları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Xu许, J. 嘉璐. (2004). Ershisi Shi Quanshi二十四史诠释. Shanghai: Hanyu Da Cidian Yayınevi.
- Yao, D. (2010). Çin Edebiyatı Şarkılar Kitabı'ndan Günümüze Köklü Gelenek. (Sinan Baykent, Çev. Ed.). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Zhang张, G广明. (2012). Lidai Mingren Quan Zhuan历代名人全传. Shanxi: San Qin Basımevi.